

можна вважати епізодичні образи мух, які в авторській інтерпретації пов'язані з бінарною опозицією «життя–смерть». Перспективи подальших досліджень убачаємо в пошуках типологічних збігів в інших творах Г. Пагутяк і О. Токарчук.

Список використаних джерел:

1. Пагутяк Г. Мій Близький і Далекий Схід. Повість та есеї. Львів : ЛА «Піраміда», 2014. 136 с.
2. Улюра Г. Ольга Токарчук. Анна Ін у гробницях світу / Перекладач Остап Сливинський. Київ: Темпора, 2024. URL : <https://posestry.eu/zhurnal/no-111/statya/inanno-pid-chas-pidzemnykh-obryadiv-movchy> (дата доступу: 12.09.2024).
3. Tokarczuk O. Anna In w grobowcach swiata. Krakow : Wydawnictwo literackie, 2015. 196 s.
4. Tokarczuk O., Mikołajko Z. Ahat ili. Siostra bogow. Gdańsk : Slowo / obraz terytoria, 2024. 240 s.

СПЕЦИФІКА ВИВЧЕННЯ ПОЕЗІЇ УГРУПУВАННЯ «БУ-БА-БУ» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Олена Мельнікова

вчителька української мови та літератури

Козаче-Лагерської філії ліцею № 1

Горностаївської селищної ради Херсонської області

E-mail: melnikovaolena4@gmail.com

Літературне угруповання «Бу-Ба-Бу» (абревіатура від Бурлеск-Балаган-Буфонада), заснована Юрієм Андруховичем, Віктором Небораком та Олександром Ірванцем у 1980-х роках, відіграла важливу роль у розвитку українського постмодернізму. Ці письменники вирізнялися своїм неординарним підходом до літератури, використовуючи іронію, парадокси та гру слів для висміювання та переосмислення культурних норм та історичних нарративів. Вивчення літературного угруповання «Бу-Ба-Бу» у шкільній програмі може бути значним і складним процесом, зважаючи на особливості їхньої творчості та вплив на українську літературну традицію.

Т. Цепкало виокремлює такі особливості поетичної творчості літературного угруповання «Бу-Ба-Бу»: «реактивація традиційних вірувань та уявлень народу, реалізація міфо-ритуальних моделей, хронотопна параметризація, суб'єктивне відчуття часу, екзистенційність, ірраціональність та асоціативність мислення, філософічність, використання синестезійних образів тощо. Ю. Андрухович, О. Ірванець та В. Неборак використовували прийоми, характерні для постмодерністської літератури (інтертекстуальність, алегорія, алюзія, гротеск, карнавалізація тощо)» [4, с. 100]. О. Ніколаєва

творчим пріоритетом цих митців називає «безпосередню комунікацію із аудиторією, перформанс, театралізоване дійство» [1, с. 36]. Відповідно учнів потрібно наперед підготувати до сприйняття постмодерної літератури та ознайомити їх із вище поданими поняттями. Як зазначає Т. Чонка, «говорити про Юрія Андруховича і не говорити про постмодернізм в українській літературі неможливо, адже він один із перших українських митців, хто якнайяскравіше репрезентував український постмодерн у світі» [3, с. 301].

Актуалізація опорних знань старшокласників у вигляді кросворду, спільної дошки, мозкового штурму тощо дасть змогу вчителю встановити прогалини в знаннях учнів щодо постмодернізму та інших понять, пов'язаних з цим явищем. Відповідно це дозволить адаптувати школярів до сприйняття нетипових поетичних текстів літературного угруповання «Бу-Ба-Бу». Якщо проаналізувати шкільну програму з української літератури, то можна зробити висновок, що явище постмодернізму вивчається систематично під час розгляду інших тем в попередніх класах. Г. Хоменко з цього приводу відзначає: «Під час вивчення літератури постмодернізму дотримання принципу систематичності зумовлює вироблення системи теоретичних понять; системи вмій та навичок, що мають сформуватися у школярів; системи авторів й літературних творів; системи навчальних етапів, форм, методів та прийомів вивчення» [1, с. 180].

Коли вчитель упевниться, що учні опанували теоретичну базу літературних понять, пов'язаних з поезією Ю. Андруховича, О. Ірванця та В. Неборака, тоді можна переходити до прочитання та аналізу поетичних текстів. Для того, щоб зацікавити старшокласників такою складною та багатогранною поезією, учитель має використовувати різноманітні методи навчання. Цікавим для дітей старшого шкільного віку буде творче читання, котре дає змогу не лише читати текст, але й інтерпретувати його та висловлювати власні думки і почуття щодо прочитаного. Творче читання може включати драматизацію уривків віршів представників літературного угруповання «Бу-Ба-Бу», створення художніх творів або музики на основі тексту, що допомагає учням краще зрозуміти і відчутти матеріал.

Використання евристичної бесіди теж може стати чудовим методом розуміння поезії Ю. Андруховича, О. Ірванця та В. Неборака. Цей метод передбачає активне залучення учнів до навчального процесу, де вони самі ставлять запитання і шукають відповіді через текст. Учитель може використовувати провокаційні запитання або завдання, які стимулюють критичне мислення та дискусії серед студентів. Наприклад, до вірша Ю. Андруховича «Козак Ямайка» зі збірки «Небо і площі» можна запропонувати такі питання:

- *Що таке у вашому розумінні «багама-мама»?*
- *Як пов'язані «вежі Фрітауна» з бунгалом?*
- *Що може рости в підземних фаунах?*
- *Який стилістичний прийом використано у фразі «морські косарі корсарів»?*
- *Чи може Фрітаун бути блаженним?*
- *Чому згадується саме тринадцять костьолів і тринадцять безодень?*

- *Навіщо воювати з амуром?*
- *Алюзією на який твір є фраза «to be or not to be»?*
- *Які почуття викликає у вас вживання лайливих слів?*
- *Чому людина з Європи охарактеризована негативно?*
- *Як можна пов'язати козацтво і піратство у цьому вірші?*
- *Які фольклорні елементи зустрічаються в цьому тексті?*

Поезія «Козак Ямайка» потребує додаткового пояснення вчителя, що текст наближається за своєю тональністю до музичного жанру реггі, котрий традиційно асоціюється з розкутістю та оптимізмом. Козацька молодість інтерпретується як спроба подолання внутрішньої порожнечі, що виражається через активність і сміливість, необхідні для змін у житті.

Застосування дослідницько-пошукового методу підштовхне школярів до власного дослідження тем, мотивів, історичного та інтертекстуального контексту поетичних творів літературного угруповання «Бу-Ба-Бу». Також можна запропонувати старшокласникам відшукати асоціації та зв'язки у текстах, проаналізувати літературні течії та їх вплив на творчість Ю. Андруховича, О. Ірванця та В. Неборака. А метод цитування, коли учні працюють з конкретними цитатами або уривками тексту, сприяє глибшому розумінню стилю, символіки та тематики твору.

Використання цифрових технологій під час вивчення поетичних текстів літературного угруповання «Бу-Ба-Бу» уможливить індивідуальний підхід до школярів, якщо дати їм завдання створити буктрейлер, відеопрезентацію, записати і змонтувати відеопоезію тощо.

Отже, вивчення поетичних творів Ю. Андруховича, О. Ірванця та В. Неборака є складним, але цікавим процесом, що включає систематичний підхід до знань про український постмодернізм, опанування теоретико-літературних понять, використання різноманітних методів навчання.

Список використаних джерел:

1. Ніколаєва О. Драматургія Олександра Ірванця у контексті поетики літературного угруповання «Бу-Ба-Бу»: дис. ... докт. філософії: 035 Філологія. Київ, 2023. 243 с.
2. Хоменко Г. Реалізація принципу систематичності у шкільному вивченні літератури українського постмодернізму. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2018. Випуск 59. С. 173-180.
3. Чонка Т. До проблеми викладання сучасної літератури в школі: буденно про головне у ТСН-ках Юрія Андруховича. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2016. Випуск 2 (36). С. 300-304.
4. Tsepkało T. The Mythologem of the Moon in the Poetry of the Ukrainian Literary Performance Group Bu-Ba-Bu. *PNAP – Scientific Journal of Polonia University. Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa*. 2020. №3 (40). Częstochowa : Publishing House of Polonia University «Educator», 2020. P. 98-102.